

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 66 Ekim 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 66 October 2019

www.sosyalarastirmalar.com

Issn: 1307-9581

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3593>

OSMANLI DEVLETİ'NDE ATLI AVCILIKTAN BİR KESİT* A CASE FROM THE HUNTING IN THE OTTOMAN STATE

Mehmet TÜRKMEN**

Cengiz BUYAR***

Öz

Osmanlı Devleti kurulduğu yıllardan itibaren çok yönlü gelişimsel fonksiyonlar içeren avcılığa önem vermiştir. Atlı avcılık konusunda geçmişinden getirdiği köklü deneyimlerle kısa sürede merkezden taşraya kurumsallaşmıştır. Bu kurum altında çok sayıda birim oluşturulmuş, her birim içerisinde de kesin katmanlara ayrılmış bir hiyerarşik yapı oluşturulmuştur. Atın evcilleştirilmesi ile birlikte avcılık; ilk aşamada beslenme, sonra askeri becerileri geliştirme, eğlence-oyun ve spor olarak yaygın bir uğraş olmuştur. Osmanlı'da avcılık, tüm bu fonksiyonlar dikkate alınarak yapılmıştır. Ancak bazı hükümdarların ava çıkma ve avlanma giderleri çok büyük rakamlara ulaşmış, bu da zamanla halk ve/ya askerlerin büyük tepkilerine vesile olmuştur. Osmanlı avcılık teşkilatının geniş kapsamı ve uygulama sıklığı dikkate alınarak tarih tarama yöntemiyle yapılan bu çalışma, IV. Mehmed dönemi (1648-1687) ile sınırlandırılmış, 03 Şubat 1680 tarihli bir av organizasyonu masraflarını gösterir arşiv belgesini de çalışmanın merkezine almıştır. Çalışma, Osmanlı'da avcılığın ne gibi roller üstlendiği ve ne boyutta yapıldığı sorularına cevap aramak amaçlanmıştır. Sonuç olarak; Osmanlı'da avcılığın hükümdarın halkın durumunu yerinde görmesi ve halkla kaynaşmasına, beraberinde götürdüğü bürokratlarını daha yakından tanıması ve ordunun bir kısmını zinde tutmasına vb. müspet faydaları görülmüştür. Bu dönem batıda önemli savaşlar ve önemli toprakların kaybedilmesi, beraberinde IV. Mehmed'in av merakı ve çok sayıda avcı hayvan beslemesine şiddetli tepkiler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, At ve Avcılık, Av Teşkilatı.

Abstract

Since the foundation of the Ottoman Empire, it has given importance to hunting which includes various developmental functions. In the short term, he has institutionalized from the center to the provincial with his deep-rooted experiences in horse hunting. A large number of units were created under this institution, a hierarchical structure was formed within each unit. Hunting with domestication of the horse; nutrition in the first stage, after the military skills development, entertainment-games and sports has been a common practice. Hunting in the Ottoman Empire, all these functions were taken into account. However, hunting and hunting expenses of some rulers have reached very large numbers, which in time has caused the great reactions of the people and / or soldiers. This study, which was carried out with the history scanning method, considering the wide scope of the Ottoman hunting organization and the frequency of its application, Bounded by the period of IV. Mehmed (1648-1687), a hunting organization, dated 03 February 1680, has also placed the archive document at the center of the study. The study was aimed to answer the questions of the role of hunting in the Ottoman Empire and the extent to which it was built. As a result; It is seen that the ruler of the Ottoman Empire sees the status of the people on the ground and fuses with the public, gets to know the bureaucrats he takes with him / herself and keeps a part of the army fit positive benefits. In this period, important wars in the west and the loss of important lands, accompanied by IV. Mehmed has been preoccupied with hunting curiosity and many fighter animals.

Keywords: Ottoman, Horse and Hunting, Hunting Organization.

* Bu çalışma, KTMU-BAB-2018.GOSAUM.01 numaralı "Kırgızistan ve Türkiye'de Geleneksel Atlı Sporların Araştırılması" başlıklı projeden üretilmiştir.

* Prof. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Muş/ Türkiye & Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Geleneksel Oyun ve Spor Araştırma Uygulama Merkezi, Bişkek/ Kırgızistan. turkmenafsin@hotmail.com

** Doç. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi- Tarih Bölümü & Geleneksel Oyun ve Spor Araştırma Uygulama Merkezi, Bişkek/ Kırgızistan.

1.GİRİŞ

Sporun tarihi, muhtemelen, insanların aktif varlıklar olarak var oluşları kadar uzağa uzanır. Spor, insanların doğa ve çevre konusundaki ustalıklarını arttırmaları için yararlı bir yol olmuştur (İmamoğlu ve Koca, 2018, 554-559). Orta Asya'nın eski insanları avcılıkla uğraşıyordu. İnsan toplumunun hayatının ekonomik ana yönleri onunla bağlantılıydı. Bu dönemde avlanma insan doğasında özel özellikler yarattı, fiziksel yapısını etkiledi ve yeteneklerinin çoğunu geliştirdi: uzak görüşlülük, göz doğruluğu, dikkat, gözlem vb bu dönemde, bir kişinin fiziksel gücü ve dayanıklılığı en yüksek dereceye kadar gelişti. İlk toplumda avlanma, her şeyden önce, doğal denebilecek bu tür motor becerilerin geliştirilmesini gerektiriyordu. Bunlar koşma, tırmanma, atlama, ağırlık taşıma vb. Doğanın doğal güçlerinin etkisi altında her zaman olmak, insan ona karşı mücadelede taviz verdi. Bu ciddi varoluş mücadelesi, bir kişinin fiziksel özelliklerinden ve çok yönlü fiziksel aktiviteden talep edildi (Türkmen, 2013, 82).

Her milletin tarihi geçmişinden süzülerek gelen, sosyal yapısı ve yaşayışından kaynaklanan, kısmen de coğrafi özellikleri de bünyesinde ihtiva eden spor kültürü anlayışları vardır (Türkmen ve ark., 2006, 77-94). Bedensel aktiviteler insanlara sosyal konum ve statü kazandırır (Ermis ve İmamoğlu,2019,1-6). Tarih boyunca böyle olmuştur. Değer yargıları, fert ve toplum tarafından spora vurulan damganın ifadesidir. Spor, yoğun kişilerarası ilişkiler yanında yaygın grup yaşantıları sergileyen bir olgu olarak hem sosyal bir nitelik taşımakta hem de sosyal bir ihtiyaç sayılmaktadır. Sporun doğrudan kültürün veya onun her toplumda ayrı şekil ve muhtevada ortaya çıkardığı kültürel yapı elemanlarının tesiri altında yaşadığı söylenebilir. Davranışlarda değişim oluşturabilir (Ermis ve ark., 2017, 589-599). Asya ve Avrupa kültüründe spor farklı olarak algılanır. Asya vücut kültüründeki bilgiler, düşünceler ve uygulamalar daha ziyade toplumların kültürel yaşantılarıyla bir paralellik göstererek dönemler itibariyle farklı şekillerde hayata geçirilmiştir. Öyle ki, Asya toplumlarında tabiatın aşıladığı mistik hayat anlayışının, savaş zorluklarının ve filozofik dünya görüşlerinin meydana getirdiği kültür o toplumda sporu beden ve ruh dengesinin sağlanmasında bir araç durumuna sokmuş ve onun toplumda yaygın bir biçimde kullanılması fikrini ortaya çıkarmıştır. Sporun toplumların içinde ve toplumlar arası yaygınlaştırılması, insanları yönlendiren değer yargıları, gelenek ve göreneklerin spor türlerini desteklemesi ile de bağlantılıdır (İmamoğlu ve ark.,1997,139-144; Taşmektepligil ve İmamoğlu, 1996, 41-51). Sporun toplumlarda yer etmesi amaçlarına ve toplumların yaşadığı tarihi zamanların etkisine bağlanabilir. Sporun kişiliğin oluşumu ve karakter niteliklerinin gelişiminde rol oynadığı birçok eğitimci tarafından kabul edilmektedir (Ermis ve ark.,2018,589-598). Bazıları için sportif faaliyetler insanın sağlığını geliştirdiği, eğlendirdiği, hoşça vakit geçirmesini sağladığı, vücutlarının güzel ve estetik görünmesini sağladığı gibi birçok fayda göz önüne alınarak yapılır (Yamak ve ark., 2018, 1377-1388; Yamaner ve ark., 2018, 251-257). Türkler Merkezi Asya'dan Batıya yönelik göçlerinde beraberlerinde sadece heybelerini yiyeceklerle doldurup veya keçi koyun gibi iktisadi gereksinimlerini peşlerine takıp getirmediler, bunlarla birlikte maddi-manevi tüm kültür unsurlarını ve elbette avcılık geleneklerini de beraberlerinde getirdiler (Işın, 2009, 450-456). Kültürel özellikler ve davranışlar toplumdan topluma değişir (Aslan ve ark, 2017, 41-55). Ölüm-kalım mücadelesi ve sert göçebe yaşam koşullarında, Türk halkı kendine özgü bir beden eğitimi sistemi ve sağlıklı bir yaşam tarzı oluşumu geliştirdi. Ulusal spor ve açık hava oyunlarına dayanıyordu. Rekabetçi doğası, gençlik gücü, çeviklik ve dayanıklılığın geliştirilmesine, cesaretin beslenmesine katkıda bulundu. Bir göçebe halkının ve bir savaşçı alpinin ihtiyaç duyduğu cesaret ve diğer özelliklerdi (Radloff, 1954, 476-478).

Amaç

Bu çalışmanın amacı Osmanlı devletinde atlı avcılıktan bir kesit sunarak atıcılığın Osmanlı devletindeki önemini açıklamaktır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada literatür taraması yapılmıştır. Belgeler İncelenmiştir.

3. OSMANLI DEVLETİ'NDE ATLI AVCILIK

Antik çağlardan itibaren anıtlar üzerindeki yazıtlar, güreş, halter, uzun atlama, yüzme, kürek çekme, atıcılık, balık tutma ve atletik oyunların yanı sıra çeşitli top oyunlarını da uygulamıştır. Bazı spor dallarının kökenleri veya ortaya çıkışları konusunda tartışmalar bulunmaktadır (Koca ve ark.,2018,1490-1497). Özellikle Türklerde spor ve oyun kültürü çok yaygın idi. Bu Asurlar, Etiler ve Hititlerden yani ön Asya uygarlıklarından itibaren gelişerek devam etmiştir (İmamoğlu ve Koca,2018,479-488).

3.1. Osmanlı'da ve öncesinde avcılık: Göçebe devrin bir devamı olarak, bu merasim ve eğlenceleri, Av etleri tedariki İslâmî dönemde de bütün teşkilatıyla muhafaza edilmişti. Meselâ, Selçuklularda avcılığın bir merasim, bir askeri spor ve manevra mahiyetinde devam etmesi, av merasimlerinden sonra

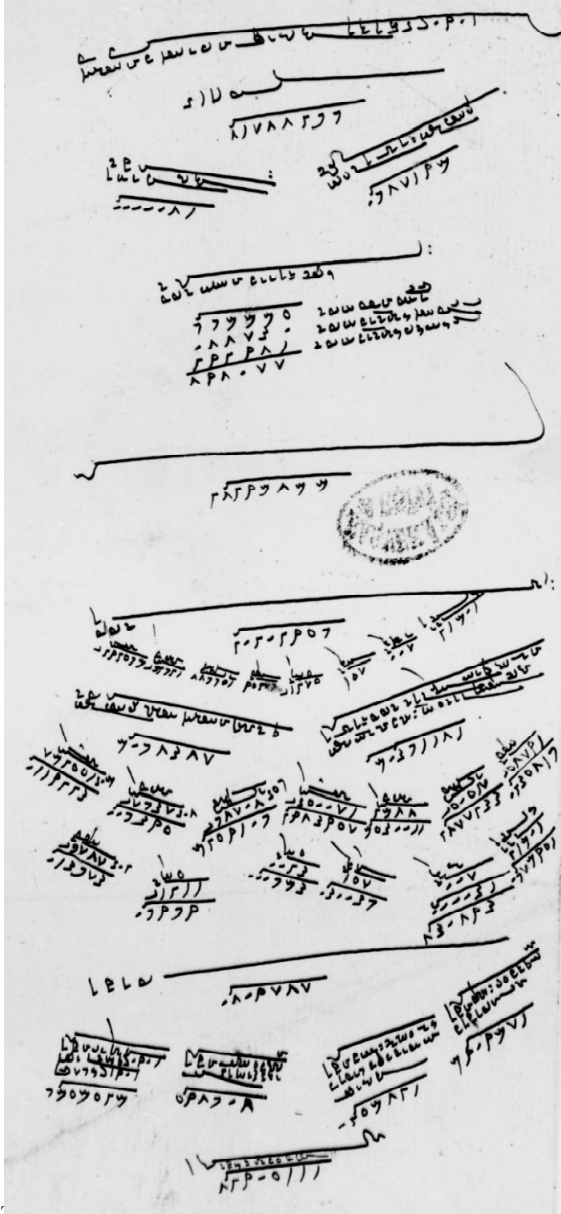
hükümdarların umumi ziyafet ve eğlence tertip etmeleri eski Türklerin dini ayinlerinin İslâm devrine, dini mahiyetini kaybederek intikal etmesinden başka bir şey değildi (Gökalp, 1976, 133). Filhakika Türklerin totem devresinde bulunduğu zamanlarda bu av merasimlerinin dini bir hüviyet taşıdığı görülmektedir. Eski Türklerin en ziyade itina ettikleri avlar, dini avlardı (Turan, 1998, 28-30). Avcılık, eski Türlerde gıda kaynağı, giyim kaynağı ve askeri eğitim amaçlı bir tür spor olarak da etkin konumdadır. Bu üç boyutlu var oluşa rağmen, "avcılık, bozkırlarda hiçbir zaman temel hayat biçimi olmamış; ama önemli bir uğraş alanı olarak yerini korumuştur. Önce bireysel ve klan çapında yapılan avcılık, daha sonra askeri düzeyinde ve toplum olarak yapılmaya başlandı ki, buna "sürek avcılığı" deniyordu (Çelik, 2002, 12). Sürek avcılığının yerine getirilmesi için; askeri birliklerin yoğun bir şekilde kullanılması, çok miktarda lojistik destek sağlanması, dikkatli bir alan eğitiminden geçilmesi, bunun içinde tabii önce oyun olarak deneyiminin yapılması gerekiyordu (Güven ve Hergüner, 1999, 32-49). Eski Kazak Türklerinde av dini ve iktisadi amaçlarla yapılırdı. Kazaklar uzun kışlarda yapacak pek işleri olmadığından avcılıkla uğraşırlardı. Hayvancılık ve ekincilikten başka işle uğraşmayan Kazaklarda avcılık eğlence olarak yapılırdı. Dağ keçisi, yaban domuzu, güneyde vaşak, sırtlan, kaplan avı yapılırdı. Avcılık kuş, köpeklerle sürgün avı ve at üzerinde yapılırdı. Aynı düzenin Göktürklerden itibaren Türk Kültür hayatında da görülmesi Kazak kültürünün Türk Kültür çevresindeki yerini kuvvetli bir şekilde teyit etmektedir (Özcan, 2003b, 224).

3.2. Avcılığın Türk devletlerindeki yaygınlığı: Avcılık, İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde olduğu gibi Harzemşahlar, Selçuklu, Memlûk, Gazneli devletlerinde ve Anadolu beyliklerinde kurumsal varlığını devam ettirmiştir. Ancak avcılıkla ilgili görevliler (Emir-i Şikâr) Türk devletlerinin hemen hepsinde merkezde bulunurken Osmanlılarda bütün ülke sathında yayılmış ve taşralarda teşkilatlanmıştır (Alkan & Gökbuğa, 2015, 25; Işık, 1991, 114). Avcılık, Osmanlı Devlet Teşkilatı'nda resmî bir kurum olarak ilk dönemlerinden itibaren sarayda teşkilat yapısıyla yer almıştır. Nitekim avcı kuşların eğitimiyle ilgilenen Çakırcıbaşı, Şahincibaşı, Atmacacıbaşı ve Doğancıbaşı gibi rütbeli görevlilerin Osmanlı sarayında bulunması buna işaret etmektedir (Uzunçarşılı 2014, 403; Türkmen, 2009, 25). "Av Ağaları" ya da "Şikâr Ağaları" olarak adlandırılan bu rütbeli görevliler, Padişah'ın en yakınında bulunma hakkına sahip Rikâb-ı Hümâyün ağalarındandır ve Osmanlı devlet protokolünde ön sıralarda bulunmuşlardır (Özcan, 2003a, 162). Şikâr Ağalarının en yüksek rütbelisi ve diğer şikâr ağalarının âmiri Çakırcıbaşı'dır.

3.3. Binicilik, atıcılık ve Güreş: Binicilik, atıcılık ve güreş, Türk - Moğol halklarının olmazsa olmaz olan üçlü spor oyunları (triatlonu) idi. Bu üç oyunu veya sporu yapmak Kök-Tengri'ye ibadet olarak atfedilirdi. Şimdilerde bile olduğu gibi ve özellikle 20. Yüzyılın yarısına kadar çok popülerlerdi. Atlı avcılık sporu bu üçlü kutsal görülen sporun ilk ikisinin bileşenidir. At, göçebe ekonomisinin mobil temelini oluşturdu ve güzellik, saflık ve hızın kişileşmesiydi. Ok ise aynı manevi kültürel özellikleri taşımakla birlikte kompozit Türk yayı ve aerodinamik Türk oku, bir mühendislik harikasıydı. Bu mühendislik harikası yay - ok hem savaşlarda hem de avcılıkta kullanılmaktaydı. Zira haberleşmede, acemilik, çıraklık, kalfalık ve menzil okçuluğunda farklı yay ve özellikle farklı oklar kullanılırdı. Atlı avcılıkta zamanla süngü ve şeşper gibi delici ve vurucu aletler kullanılmış olsa da baş materyal şüphesiz ok idi (Akçıl, 1994, 217). Ancak, avlanma rolü sadece bu niteliklerin oluşumunda değildi. Bu, ruhsal gelişimde de büyük önem taşıyordu, çünkü bir avcının motor aktivitesindeki artış, zihinsel yeteneklerin daha yüksek gelişmesi için teşvik edici unsurlardan biriydi. Paleolitik'in sonlarında, kazılar sırasında mızrak atıcıları bulurlar. Onların uygulaması eski insanların avlanma eylemlerinin doğada daha bilinçli olmaya başladığını ve kültürlerinin daha yüksek bir seviyeye çıktığını göstermektedir. Gereksinimler ve beden eğitimi alanındaki bazı testler bu dönemin yaygın bir olgusuydu. Ve yaşamdaki gerekli beceri ve yetenekleri geliştirmeyi hedefliyorlardı. Örneğin, eski Hunlarda, çocuklar ilk önce bir soğandan kuşları ve küçük hayvanları vurmaya, bir koyun sürmeyi ve daha sonra tavşan ve tilkileri vurmaya ve onları yemeyi öğrendi. Gelecekte, bir yaya sahip olmayı bilen ergenler süvarilere girdiler (Altay, 1981, 113). Osmanlı İmparatorluğunda zamanla önemleri değişerek avcılık, atıcılık, okçuluk, güreş (karakucak ve huzur güreşleri), binicilik, kılıç, cirit, tepük, ağırlık kaldırma, gürz ve topuz kullanma ve benzeri faaliyetler görülür. Müsabaka veya yarışma şeklinde olan güreş daha sonraki senelerde geleneksel bir hale dönüşmüş ve Türklerin ata sporları olarak tarihe kayıt edilmiştir (Şener ve İmamoğlu, 2018, 1091-1106). Spor Tekkeleri, Türk kültür tarihinde önemli roller üstlenmişlerdir. Hem Selçuklu devleti hem de Osmanlı imparatorluğunun her döneminde ilmi, sosyal, ekonomik ve siyasi hayata etkileri olmuştur. Tekkeler birer eğitim ve hizmet kurumu olmakla birlikte toplumda sportif faaliyetlerin öncülüğünü de yapan birer spor yurtlarıydı. Belli bir düzen içerisinde kuruluşları ve işletim sistemleri vardı (İmamoğlu ve ark., 2018, 905-612). Tekkeler içerisinde antrenman yapanların yiyecekleri besinler, onların uykuları, antrenman şekilleri bilgilili ve tecrübeli çalıştırıcılar tarafından düzenlenirdi (Yıldırım ve ark., 2002, 28-34).

Şekil 1: IV. Mehmed 'in Av köşkü; 1671 yılında yaptırılan köşk 2003 yılında restore edilmiştir. Tarihi Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı Sarayıçi Meydanı'nın 200 m kuzeyinde, Merkez/ Edirne

Şekil 11: 27 Ocak 1091 tarihli 1091/95 Şuuru 1000], Dosya No.

Gömlek No:363 Fon Kodu: D.BŞM.d. (Bab-ı Defteri Baş muhasebe Kalemî Defteri); Padişahın av merasiminin masarifini mübeyyin defter.

An mâl-ı bakâyâ-yı iştirâ-yı ba'zı kazâhâ 3.917.820 akçe

An bahâ-i ta'yinât-ı vüzerâ-yı izâm 533.322 akçe an cânib-i hazret-i sadr-ı âli 047.880 akçe

An cânib-i vezîr-i mükerrerrem musâhib-i bâb 189.696 akçe

An cânib-i vezîr-i mükerrerrem kâimmakâm paşa 770.898 akçe

Minhâ 3.383.686

İştirâ-yı zehâyir 2.590.606 akçe.

Şa'ır/arpa 325.696,5 keyl. Dakik 16263,5 keyl

Saman? 152.288 kantar- Hatab 27.659 araba.

Giyâh/ot 5.761,5 araba- Kütük 751 araba

Kömür 700 araba- Ağnâm 10.316 res

An cânib-i ba'zı kazâhâ ber-müceb-i makbûzât-ı emîn-i nüzül 7.848.203 akçe

Şa'ır/arpa 155.637 keyl fi 30 akçe, yekûn 4.669.110 akçe

Dakik 74.272 keyl fi 80 akçe, yekûn 594.200 akçe

Sabun, 80.782,5 kantar fi 25 akçe, yekûn 2.019.563 akçe

Hatab, 78.732 araba, fi 60 akçe yekûn 472.410 akçe

Giyâh/ot, 11.612 araba 92.920 akçe

Bahâ-i iştirâ-i zehâyir berây-i tekmil-i menâzil be-

mübâşeret-i ba'zı mübâşirin ve bahâ-i giyâh berây-i

Istabl-ı âmire 18.112.403 akçe

Şa'ır, 170.054,5 keyl, yekûn 7.594.896 akçe

Dakik, 8.836 keyl, yekûn 1.100.453 akçe

Saman? 71.505,5 kantar, yekûn 4.467,786 akçe

Hatab/odun, 197.852 araba, yekûn 2.185.460 akçe

Giyâh/ot, 4.600 araba, yekûn 432.000 akçe

Kütük, 751 araba, yekûn 240.040 akçe

Kömür, 700+241.110 araba, yekûn 498.048 akçe

Ağnâm/koyunlar, 10316 re's/baş, 1.593.720 akçe

İhrâcât 7.879.080 akçe

Bahâ-i ücret-i bârgirân-ı mekârî ...? Fi sene 1090 ilâ 27

m Sene 1091, 365.332 akçe

Bahâ-i ücret-i sefineciyân? ve mühimmât-ı sefine? Fi't-

târîhi'l-mezbûr, 902.895 akçe

Bahâ-i ücret-i ...? Arabacıyân-ı Sirem ve Edirne ve kâv

der hizmet-i şikâr-ı hümâyûn, 1.683.560 akçe

Bahâ-i ücret-i tabhiye-i nân ve bedel-i sefâin ve

ihrâcât-ı sâire, 1.739.093 akçe

El-....? An hazine-i birün dâde, 11.150.968 akçe

Çakırcıların Listesi (BOA. KK.d. /7170; 7171; 7172; 7173; 7174; 7175; 7176; 7177)

Abdülkerim	Karye-i İzzeddinli	932 akçe.
Kasım	Karye-i Karahisarlı	3.200 akçe
Musa ve Şükrü ve Fazlullah	Karye-i Doğancılı	1.210 akçe
Mustafa	Karye-i Aslıhan	744 akçe
Piri bin Karagöz	Karye-i Şabanlı	806 akçe

Hüseyin	Karye-i Gökçe Karga	650 akçe
Hüseyin	Mezra-i Durmuş ve Yaylak ve Mezra-i Ahmet bin İsa	1000 akçe
Hasan	Karye-i Mihmad	623 akçe
Abdi bin Maksut Kasım	Karye-i Garbice	1.000 akçe
Hamza	Karye-i Karamanlı (Karmanlı)- Karye-i Sarı Nasuh	744 akçe
Musa	Karye-i Kavaklı	550 akçe
Dündar	Karye-i Terzili	1.000 akçe
Şehsuvar	Karye-i Yer Kesigi	200 akçe
		67

Cemaat-i Şahinciyan (BOA. MAD.d. /17977; TS.MA.d. /7180 0002).

Ahmet	Karye-i Boladlu (Polatlı)	3.200 akçe
Ahmet	Karye-i Kulaklı nam-ı diğer Sağır Köy	2.455 akçe

Cemaat-i Yuvacıyan (BOA. TS.MA.d. /7180, s. 3a-3b; D:TŞF / 359).

Nasuh ve Uhd ve Kayalı ve Abdullah	Karin Ovası tevabiinde	Çakır yuvacısı
Abdülkerim	Karin Ovası tevabiinde Balkan Dağı kurbunda Bergor ve İncekli	Çakır yuvacısı
Akıncı	Karye-i Göbel	Çakır yuvacısı
Musa	Karye-i Karapınar	Çakır yuvacısı
Ali v. Ahmet	Dobroy/Dobrovi Deresi	Çakır yuvacısı
İlyas ve Ali	Karye-i Eneklı ve Karapınar	Çakır yuvacısı

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türk devlerinin hemen hepsinde mevcut olan avcılıkla ilgili teşkilatlar, genelde hükümdarların av organizasyonlarındaki yardımcıları olarak yapılanmıştır. Osmanlı Devleti'ne gelinceye kadar yalnızca merkez teşkilatında vazife yapan avla ilgili görevliler, Osmanlı'da bütün memleket sathında teşkilatlanmış ve buna bağlı olarak görev sahaları da genişletilmiştir. Av hayvanlarının ve avlakların devlet eliyle görevliler tarafından sıkı şekilde korunması orman alanlarının ve tabii çevrenin korunması sonucunu da doğurmuştur. Devletin av işlerine daha az önem verdikleri dönemlerde ise, av sahaları bilinçsizce kullanılmış, ormanlar tahrip olmuş ve bazı av hayvanlarının neslinin tükenmesi sonucunu ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin erken devirlerinden itibaren müesseseleşmiş olan avcı kuşu yetiştiricileri teşkilatı, asırlarca devlete hizmet etmişlerdir. Padişahların av sevgisi ve av kuruluşlarının ihtişamlı varlıkları 18. yüzyılın başlarına kadar yaklaşık 400 sene boyunca devam etmiştir. Büyük masraflara sebep olan avlar, IV. Mehmed zamanında olduğu gibi bazen aylarca sürmüş, görkemli av ziyafetleri verilmiştir. Av veya avcılık, savaş için bir hazırlık olmaktan çıkarak eğlence hâline gelmiş, padişahların tahttan indirilmesine dahi neden olmuştur. Sultan IV. Mehmet'ten sonra da önemini kaybetmiştir. Osmanlı Devleti'nde Anadolu ve özellikle Rumeli yakasında Doğancı veya Doğancılar adı altında pek çok köy, çiftlik ve mahallenin bulunması ve bunların çoğunun hala isim olarak varlığını sürdürmesi, Avcılık Teşkilatı'nın Osmanlı topraklarında ne kadar yaygın ve yerleşmiş olduğunun açık bir delilidir.

Osmanlıda avcılık bir rekreasyonel bir faaliyet olmanın ötesinde, çağında çok yönlü fonksiyonel işlev görmüş, kurumsallaşmış, hepsinden öte sanatsal mimariler ve bu sportif faaliyetlerle ilgili çok sayıda vesikalar bırakmıştır. Fakat bu zengin maddi ve manevi miras ne ulusal ne de uluslararası düzeyde tanıtılamamıştır. Sporsal yönden değerlendirmeyi de bilim insanımız akademik çalışmanın bir nesnesi olmaya layık görmemiştir. Bu bağlamda Osmanlı'da avcılığın maddi kalıntılarını onarıp müzeler haline getirmeyi, arşiv belgelerini de bilim insanlarının yayın haline getirmelerini önerebiliriz.

KAYNAKÇA

a) Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü (BOA)

D.BŞM.d. (Bab-ı Defteri Baş muhasebe Kalemi Defteri), Nr. 363, Av merasiminin masarifini mübeyyin defter.
BOA. KK.d. (Saray Av-Avcılık), 7170; 7171; 7172; 7173; 7174; 7175; 7176; 7177

BOA. D.TŞF (Bâb-ı Defteri Teşrifat Kalemî) Nr. 359.
BOA. TS.MA.d, Nr. 7180.

Araştırma Eserler

- Akçıl, N. Çiçek (1994). Sarây-ı Cedid. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, X, İstanbul: TDVY.
- Alkan M., Gökbuğa F. (2015). XVI. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Av Teşkilatı'nın Silistre Sancağındaki Yapılanması. *Gazi Akademik Bakış*, Cilt 9, Sayı 17 Kış, s. 23-39
- Altay, H.(1981). *Anayurttan Anadolu'ya*. Ankara.
- Aslan, H., Erdağı, K., Işık, B., Erdoğan, M., Güvenc, A. (2017). The Prevalence of Smoking and Attitudes toward Smoking Young Athletes and Coaches. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(1), pp.41-55
- Çelik, Şenol (2002). Osmanlı Padişahlarının Av Geleneğinde Edirne'nin Yeri ve Edirne Kazasındaki Av Alanları (Hassa Şikâr-Gâhu). *XII. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, C. III/ II. Kısım, Ankara 2002, s. 1-15.
- Ermis, E., İmamoğlu, G. (2019). The Effects of Sport Education and Fine Arts Education on Social Appearance Anxiety. *Journal of Education and Training Studies*, Vol. 7, No. 6, s.1-6
- Ermis, E., Ermis, A., İmamoğlu, O. (2018). Association Between Sport and Multiple Intelligences of Students in Adulthood Period. *Turkish Studies Social Sciences Volume*, 13/18, p. 589-598
- Ermis, E., Satıcı, A., İmamoğlu, O., Aydoğan, A. (2017). Coaching Behaviors Perceived by Adolescent Athletes. *The Journal of Kesit Academy*, 3(12), pp. 589-599
- Güven, Özbay & Hergüner, Gülten (1999). Türk Kültüründe Avcılığın Temel Dayanaklar., *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 5, s. 32-49.
- Gökalp, Z. (1976) *Türk Medeniyeti Tarihi*, İstanbul, 1976, s.333-34.
- İmamoğlu, O., Taşmektepligil, M. Y., Türkmen, M. (1997). Türk Kültüründe Spor. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, s.139-144
- İmamoğlu, O., Çebi M., İslamoğlu, İ., Yamak, B., (2018). Sport Tekkes and Institutionalization in Ottoman Empire. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 11(58), s. 905-612
- İmamoğlu G., Koca F.(2018). Comments With Figurines About Boxing, Wrestling and Fencing in The Ancient Egypt. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 11 (59),s. 554-559
- İmamoğlu G.,Koca F. (2018). The Depict of Sportive Struggles with Animals in Some Images in Ancient Times. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 11 (61), s. 479-488
- Işık, A. (1991). Avcı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* C. IV, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Işın, Priscilla Mary (2009). Osmanlı Mutfağında Av Etleri. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 1, Sayı: 1, s. 450-456.
- Koca, F., İmamoğlu, G., İmamoğlu, O. (2018). Hunting, Horse Riding and Archery Sports in Ancient Egypt and Interpretation of Their Depictions. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 11(59),s.1490-1497
- Özcan A. (2003a). *Fâtih Sultan Mehmed Kanunname-i Âl-i Osman / Tahlil ve Karşılaştırmalı Metin*. İstanbul: Kitapevi.
- Özcan, A. (2003b). Mehmed IV. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, XXVIII, İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları.
- Radloff, VV. (1954) *Sibirya'dan-1*, İstanbul.
- Şener, O. A., İmamoğlu, G. (2018). Wrestling's Activities And Reflections in the Ottoman Empire. *Turkish Studies Social Sciences*, Volume 13(26),s.1091-1106
- Türkmen, Mustafa Nuri (2013). *Osmanlı'da Av Kültürü*, İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları
- Uzunçarşılı, İ. H. (2014). *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*. Ankara: AKDYYK Yayını.
- Taşmektepligil, M. Y., İmamoğlu, O. (1996). Türkiye'de Kültürel Yapının Spora Etkisi Üzerine Düşünceler. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1 (I),s.41-51
- Turan, O. (1988). *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*. Ankara.
- Türkmen, M., İmamoğlu, O., Ziyagil, M. A. (2006); Popularity of the Wrestling sport in Turkey and it's comparison with the selected sports. *Researches About The Turks All Around The World*,163,s. 77-94
- Türkmen, Mustafa Nuri (2009). "Osmanlı'da Av Seferleri", *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, Yıl 1, Sayı: 1, s. 22-32.
- Yamak, B., İmamoğlu, O., İslamoğlu, İ., Çebi, M. (2018). The Effects of Exercise on Body Posture. *Turkish Studies Social Sciences*, Volume 13(18),s.1377-1388
- Yamaner, F., İmamoğlu, O., Yamaner, E., Keskin, E. Ç. (2018). Investigation of the Moral Attitudes of Students who Are Taking Sports Training. *The Journal of Kesit Academy*, 4 (13),s. 251-257
- Yıldırım, Y., İmamoğlu, O., Türkmen, M. (2002). Osmanlı Devletinde Sporun Surnamelere Yansımaları. *Güneyde Kültür Dergisi*, Cilt 13, Sayı 136, s.28-34